

Никола Ранисављевић

архивиста

Међуопштинског историјског архива Ваљево

КРАТАК ИСТОРИЈАТ КЛУБА ЗА КОЊИЧКИ СПОРТ „МИША ДУДИЋ” – ВАЉЕВО

У Београду су 1842. године одржане прве коњичке трке. За време владавине кнеза Михаила Обреновића одржан је до тада највећи број коњичких трка у периоду од 1863. до 1866. године. Након његове смрти, сва кола јахача у Србији носила су име „Кнез Михаило”, а тркалишта и хиподроми „Михаиловац”. У Ваљеву је команда Дринске дивизије организовала прве званичне трке 1885. године. О тркама се старало шест одбора које су чинили официри ваљевског Гарнизона. Резервни коњички капетан Милосав П. Куртовић био је идејни творац програма свих трка и целе Јахачке прославе у Ваљеву 1885. године.¹

Априла 1893. године основан је у Ваљеву Пододбор Дринско-савског кола јахача „Кнез Михаило” из Шапца за Округ ваљевски. Прва привредно-витешка свечаност одржана је 17. августа 1893. године на вашаришту у Градцу у Ваљеву. Било је пријављено 156 грла, од којих је награђено 28. Свечаности у Ваљеву присуствовао је краљ Александар Обреновић. На челу Пододбора Кола јахача у Ваљеву од 1894. године био је ђенералштабни пуковник Светозар Радојичић. Пододбор је 14. јула 1895. године прерастао у Одбор Дринско-савског Кола јахача „Кнез Михаило” за Округ ваљевски. Нови председник био је пуковник Никола Цветковић, а потпредседник Сава Лазаревић, начелник Округа ваљевског.

¹ З. Трипковић, *Коњички спорт у ваљевском крају (до 1914. године)*, ВАЉЕ-ВАЦ велики народни календар за просту 1993. годину, Ваљево 1992, стр. 254

До тада најмасовније свечаности за Округ ваљевски одржане су 1897. и 1899. године, када је било изложено 291 грло.²

Ваљевско окружно коло јахача било је веома активно од 1900. па све до 1912. године. Велике окружне свечаности, са изложбама и тркама коња, одржаване су једном, а некада и два пута годишње. Свечаности су одржаване на Крушицима (садашње насеље Пети Пук). Све до 1914. године ваљевска грла су побеђивала на тркама у Београду, Шапцу, Чачку, Крагујевцу... Највећи успех остварио је пред Први светски рат Милан Стефановић из Шушеоке. Са трогодим пастувом Ждралином и четворогодим Моравцем освојио је седам првих награда на тркалишту на Топчидеру у Београду. На Српском дербију 8 јуна 1914. године однео је победу Моравац Милана Стефановића у конкуренцији 13 четворогодишњаца.³ Био је то први случај да после 1909. године Српски дерби добије грло одгајано на селу. Победнику Милану Стефановићу лично су честитали регент Алкесандар Карађорђевић и Никола Пашић са члановима владе.

За време Великог рата коњарство је у ваљевском крају претрпело тешке губитке. Према попису из 1921. године било је свега 3473 коња, што је чак 5637 мање него 1910. године. И поред тога коњички спорт се брзо опоравио и већ су 1920. године у Ваљеву одржане прве послератне трке. Ваљевско коло јахача „Кнез Михаило” било је у саставу Централног одбора Дунавског кола јахача у Београду. Радили си много на популаризацији и развоју коњичког спорта у ваљевском крају.

У годинама пред Други светски рат у Ваљеву полако опада интерес за коњички спорт. У једној години су одржана два тркачка састанка и једна изложба коња. На програму су увек биле 4 трке које су носиле називе „Илија Бирчанин”, „Војвода Мишић”, „Града Ваљева”, „Колубара”...⁴ Новина је било даљинско трчање одржано 12. маја 1935. године. Хиподром „Михајловац” је реновиран 7. јула 1935. године. Саграђене су нове модерне трибине за гледаоце. Између два рата најпознатији одгајивачи коња у ваљевском крају били су: браћа Марковићи и Станимировићи, лекари Панта Јанковић и Тихомир Михајловић, официр Вито-

² Исто, стр. 256

³ З. Трипковић, *Спорт у Ваљеву*, Ваљево 1995, стр 24-25

⁴ Исто, стр. 41-42

мир Говедаревих (сви из Ваљева), Стефановићи (Шушеока), Лазаревићи (Бранковина), Стојановићи (Горић), Рафаиловићи (Вртиглав), Драгиша Танасковић (Клашнић) и многи други. Они су са својим грлима побеђивали не само у Ваљевоу, већ и на тркама у Београду, Шапцу, Чачку.

После Другог светског рата 27. марта 1949. године у Ваљевоу је основан Коњички клуб „Миша Дудић”. Прве трке одржане су априла месеца исте године на аеродрому у Дивцима, јер је пред-ратни хиподром „Зукве” у Ваљевоу коришћен за војни сењак. До враћања хиподрома клубу 9. септембра 1951. године трке су организоване и на брду Крушик, на земљишту испод Милетића имања. У Ваљевоу је било велико интересовање за коњички спорт, а нарочито у селима где је настављено гајење расних тркачких коња. Почетком 1951. године Коњички клуб „Миша Дудић” је имао 225 регистрованих чланова од чега 160 активних, а међу њима је било и око 20 девојака.⁵ За обуку љубитеља коњичког спорта била је задужена ЈА са својим официрским кадром и око 50 расних коња, углавном липицанера. Током 1951. и 1952. године часове обуке у јахању и другим вештинама водио је капетан Миодраг Станковић. За добру организацију обуке, окупљање чланства и организацију коњичких тркачких састанака Коњички клуб „Миша Дудић” је проглашен за најбољег у Србији 1953. године.⁶

У току 1954. године клуб је имао 310 чланова и 14 регистрованих грла. Организована су четири такмичења у равним галопским тркама и прескакању препона. Косачких трка није било, док су на две коњичке трке изведене волитжерске вежбе. Клуб није имао материјалних средстава да 1954. године самостално организује изложбу коња, али је узео учешћа на среској пољопривредној изложби коју је организовао СНО у Ваљевоу, на којој је новчано награђено неколико грла Клуба.⁷ Поред материјалних потешкоћа, финансије Клуба су биле стабилне. Приходи су били већи од расхода, али само захваљујући дотацијама СНО у Ваљевоу и Удружења Ловаца из Ваљева.

⁵ А.7.6.300. Клуб за коњички спорт „Миша Дудић” – Ваљево (1949-1979), 1949-1979, кутија инвентарни број 1

⁶ Лист *Напред*, 23. мај 1997, број 2521, стр. 19

⁷ А.7.6.300. Клуб за коњички спорт, кут. инв. бр.2

Велики проблем раду Клуба у 1955. години представљало је лоше време. Уместо пет тркачких састанака како је планирано одржана су само три. Због лошег времена учешће су отказали такмичари из Мачве, Посавине, Тамнаве, Београда итд., па је учешће узело 64 такмичара, већином чланова Клуба. По оснивању Клуба награде за такмичаре износиле су 300 динара, да би шест година касније 1955. године за награде издвајано 15.000 динара, што говори у прилог колико је Клуб напредовао организационо и финансијски у том периоду.⁸ Поред новчане награде такмичарима је обезбеђивана храна и смештај за коња, а такмичари су добијали дневнице.

Клуб добија ново руководство 1956. године. У нову управу Клуба изабрано је 21 лице, док је у надзорни одбор изабрано 5 лица. На првој седници нове управе извршено је конституисање, па је за председника Клуба изабран Микић Миле, за потпредседника Урошевић Михаило, а за секретара и благајника Грујичић Радивоје. У току године међу члановима управног одбора наступила је измена у функцијама. Радивоје Грујичић је 30. марта 1956. године поднео оставку на функцију секретара и благајника Клуба, а на његово место изабран је Ђуричић Живко. Септембра месеца исте године поједини чланови управе и председник Клуба Миле Микић премештени су из Ваљева као припадници ЈНА, а на њихове функције дошла су нова лица.

У мају месецу 1958. године основана је нова секција Клуба на Убу која је бројала 30 чланова. Током године организовано је и једно такмичење у непосредној близини Уба. Фонд награда је порастао, тако да је у 1958. години износио 359.000 динара⁹, а тркама је присуствовало око 30.000 грађана, што показује да је интересовање за коњички спорт у овом периоду било у порасту. Томе је и допринело и ново такмичење у сулкама које је Клуб организовао. Осим трка организована је и изложба коња 5. октобра 1958. године. Награђено је 37 грла, а наградни фонд износио је 100.000 динара.

Коњички савез Србије поклонио је Клубу два грла. Чувеног коња Каравана који је дат на чување Шиљи Милисављевићу члану Клуба и чувену кобилу Стамину о којој је водило рачуна Пољопривредно добро у Бранковини, да би касније била дата

⁸ Исто, кут. инв. бр. 3

⁹ Исто

на чување Јовићу са Уба. Коњички савез Србије помагао је Клуб сваке године и новчано.

Након 10 година рада Коњички клуб „Миша Дудић” из Ваљева је подигнут на виши ниво. У 1960. години организовано је чак 6 такмичарских дана, а укупан фонд награда износио је 563.000 динара, што је знатно више него ранијих година. Осим чланова Клуба на такмичењима су учествовала грла Коњичког клуба „Сава” из Шапца, а било је учесника и са Београдског хиподрома. У раду Клуба велики проблем је био што хиподром није био ограђен, па је наплата улазница била свега 60-70%, што је утицало на финансије. Током 1960. године доста тога је урађено на уређењу стазе која је проширена и насута шљаком па су се такмичења могла одржавати без обзира на временске прилике. У овом послу Клуб је имао велику помоћ од ЈНА и пољопривредних организација који су уступили Клубу превозна средства. Клуб је посветио велику пажњу развоју коњарства како домаћих раса тако и за спортска грла. У својини Клуба била су два приплодна пастува од имена „Затопек” и „Караван” од којих је добијено 80 ждребади високог квалитета.

У 1963. години поред редовних трка и једне изложбе коња Клуб је велику пажњу посветио обуци омладинаца. Руководилац наставе јахања био је Трифун Станковић, припадник ЈНА. Настава јахања извођена је на хиподрому скоро сваке недеље од 8 до 12 часова ујутру. Приликом наставе извођене су следеће радње: извођење коња, заседлавање, раседлавање, узјихивање, сјаживање, јахање у мањежу касом, галоп, теренско јахање, савлађивање природних препрека, обука омладинаца вршена је у нези и исхрани и лечењу коња. Пређено је градиво из описа јахаћег прибора, екстеријер, порекло и основне боје длаке код коња. Талентовани омладинци узели су учешћа у преносу Титове штафете на релацији Букови – Ваљево.¹⁰

На побољшање финансијског стања у многоме је утицало отварање бифеа. Бифе је отворен у канцеларији Клуба где се служила кафа, чај и друга безалкохолна пића. Најчешћи гости бифеа били су омладинци, који су се скупљали ради дружења, читања штампе, стручних листова итд.

¹⁰ Исто кут. инв. бр. 5

Развој Клуба настављен је и у 1965. години. Уписано је 48 нових чланова, тако да је регистрованих чланова било 495, што је дупло већи број у доносу на 1955. годину. Највећи недостатак представљала је слаба наплата чланарине. Само четвртина чланова је платила чланарину у 1965. години. Најмасовнија трка у овој години одржана је 6. јуна, томе је у многоме допринео и каскадер Буковчић које је изводио своје тачке на овој трци. Награде су осетно повећане, тако да је власницима грла исплаћено 940.000 динара. И поред повећаних награда Клуб је тешко успевао да привуче власнике квалитетних грла из других места. Они су се чешће опредељивали да шаљу своја грла на београдски хиподром, јер су тамо биле веће награде. Клуб је добио на поклон грло „Борца” од Извршног већа Србије (Секретаријат за пољопривреду). Ово грло је у 1965. години на Ваљевском хиподрому освојило једну прву, једну другу и једну трећу награду. На шабачком хиподрому такође је освојило једну прву и једну другу награду у изузетно јакој конкуренцији.¹¹ У овој години престала је са радом школа јахања, из разлога што није било коња. Раније су се грла добијала од ЈНА, а од 1965. године више није постојала јединица са коњима за обуку.

Почетком 1969. године Клуб се сусрео са неколико проблема. Није било решено канцеларијско питање (смештај клуба), а такође је остало нерешено питање хиподрома. Друге потешкоће биле су организационе и кадровске природе. Од пет планираних трка у 1968. години одржане су само две. Прва трка, која је требало да се одржи 5 маја 1968. године, отказана је јер су лица која су вршила обуку возача аматера оштетила тркачку стазу. Клуб је доста уложио да би стаза била поправљена, насуто је шљаке коју су морали дотерати у 30 великих камиона. У том послу Клуб је имао велику помоћ ЈНА. Након одржавања треће трке дошло је до јаке епидемије тркачких грла у Републици Србији, па је Ветеринарска инспекција Србије издала наредбу о забрани скупљања грла, а коњички савез Србије обавестио је све клубове да се не одржавају трке због ширења болести.¹²

Због већ наведених проблема ниједна трка није организована у 1969. години. Земљиште на којем је хиподром постојао додеље-

¹¹ Исто кут. инв. бр. 6

¹² Исто

но је Медицинском центру, па се нису имале где организовати трке. Након неколико неуспелих покушаја да им се додели неко пригодно земљиште, председник Клуба се обратио Војно-картографском институту који им је изашао у сусрет и доделио ЈНА полигон на „Ђеновцу” који је по пространству и географском положају највише одговарао за изградњу хиподрома. Решено је и питање канцеларије. Управа за стамбену привредну и комуналну изградњу доделила је Клубу просторије у улици Војводе Мишића број 20.

Рад клуба никада више није у потпуности заживео. На пологону „Ђеновац” никада није организована ниједна трка. Клуб је након неколико година тражио ново решење за изградњу хиподрома. Додељено им је скоро 9 хектара земљишта на простору код нове Железничке станице у Ваљеву.¹³ Проблем је био у томе што је један део овог земљишта био у приватном власиштву, те није било могућности да се изгради нови хиподром. Рад Клуба је сведен на учествовање на такмичењима у другим градовима: Чачку, Обреновцу, Шапцу, Београду итд. И даље су повремено купована чистокрвна грла која су учествовала на већ поменутиим свечаностима. Врло слаба је била и комуникација са Коњичким савезом Србије. Из документације се може видети да се неретко каснило са исплатом чланарине, а на бројне примедбе и молбе КСС није уопште одговорано.

Нова секција Клуба основана је у селу Брезовици 1977. године. На новоизграђеном хиподрому у Брезовици ораганизоване су 3 трке током 1977. године, са скромним новчаним наградама.

Последњи писани траг о Клубу датира од 17. јуна 1980. године. Реч је о прегледу финансијског пословања Клуба, односно пословања секције Клуба у месту Брезовица. На крају документа је назначено да се секција у Брезовици одвојила од Клуба „Миша Дудић” из Ваљева и формирала сопствени клуб КК „Света Поповић” Уб, чиме је Коњички Клуб „Миша Дудић” из Ваљева и фактички престао да постоји.

¹³ Исто кут. инв. бр. 7

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Извори:

- Међуопштински историјски архив Ваљево: А.7.6.300. Клуб за коњички спорт „Миша Дудуић“ – Ваљево (1949-1979), 1949-1979

Литература:

- Зоран Трипковић, Спорт у Ваљеву, Ваљево 1995.
- Зоран Трипковић, Коњички спорт у ваљевском крају до 1914. године, ВАЉЕВАЦ велики народни календар за просту 1993. годину, Ваљево 1992.

Штампа:

- Лист Напред, године 1985, 1997-1999, бројеви 1885, 1886, 1914, 1915, 2521, 2591, 2657